

30 Ağustosta

Yazan :

HASAN - ÂLİ YÜCEL

Yok olmayı göze almışların kendilerinden sonra gelenlere ve geleceklere bir vatan verdikleri gün: 30 Ağustos.

Orada döğüşenlerin hepsi «şehid» tir. Yalnız savaş meydanında can verenler değil, ondan sonra yıllarca yaşayıp ölenler ve henüz sağ olup bir gün hayat edilen emaneti sahibine teslim edecekler de birer şehiddirler. Bu kahramanların ölüsüne, dirisine minnetliyiz. Onların her biri başlıbaşına bir millî varlıktır. Onlar, vatansızlığı lâftan kurtarmış, hayat hamlesi haline getirmişlerdir. Bu sebeple ölümsüzdürler. Onları unutmak, onları yok etmek; kendimizi yok etmektir. Bir dilim kuru ekmeğin hakkını unutmamakta ahlakın temeli gösteren bir millet, kendisine bir vatan bağışlamış olanları gönünden çıkarabilir mi?

Salih Omurtak, 30 Ağustos şehitlerinden biri idi. Yakında aramızdan ayrıldı. İsimsiz bir neferinden isim söylenmeden hatırlanan Başkumandanın kadar kahraman bu ordunun savaşçı ve başarılı bir parçası. Başkumandan meydan muharebesinde 61 inci tümen... Genç yarbay Salih Bey, bu tümenin kumandanı idi. Sade kumandanı mı, o akıncılar kafilesinin ruhu idi, yüreği idi. Kızlar yaylasında, bağurumza kadar sokulmuş Yunan ordusunun bir kanadını döğüşe döğüşe o tümen tuttu ve Kızlar yaylasını Erler Meydanı haline o tümen getirdi. Bu tutuş, öbür kanada yüklenen kolordularımızın zaferini hazırladı ve kanadları parçalanan çelik kuş, can havile kendini İzmir kıyılarından denize atmağa mecbur oldu.

Kızlar yaylasında döğüşen yiğitlerin başı Salih Omurtak için Garb Cephesi Kumandanı İsmet Paşa şöyle diyor:

«Salih Omurtak, 28 Ağustos harekâtında bir tümene kumanda etmiş olmakla beraber harbin neticesi üzerinde birinci derecede müspet tesir yapmış olan en yüksek komutanlarımızdan biri olmuştur. Askerî tarihimizin kendisini hem sanat, hem şahsî kumandanlık vasıflarıyla tebci ederek yâd edeceğine şüphe yoktur.»

Bu şehadet, üstleri ve altları gibi yarbay Salih Beyin de şehidlik mertebesini ne kadar haklı kazandığının delilidir. Esasen bu Kurtuluş Savaşında bulunanlardan hiç biri, bu savaştan ne önce, ne sonra bu savaştaki hizmetleri kadar mühim

bir hizmette bulunamamışlardır. Bu lunamazlardı. Çünkü Türk tarihinin XX. asır bölümünde İstiklâl zaferinden daha ehemmiyetli bir hâdise olmamıştır. İkinci Viyana bozgunuyla başlayan gerileme, bu zaferle durduruldu. Bu zafer, bir yıkım devrinin sonu, bir yükselme devrinin başıdır. Bu zafer, ümmet devrinden millet devrine geçiştir. Bu zafer, adı belli bir düşmana karşı değil, muzaffer asırlarımızın isimsizleştirdiği derin hınca karşı kazanılmıştır. O amansız, korkunç hınc, bu zaferle hürmet ve hayranlık duygularına kalbolmuştur.

O kadar ki, bugün devam eden millî hayatımız ve şerefimiz, o zaferin eseridir. İnkilâb ruhunu kavramak, medeniyet özeleşimini duyarak istiyenler, bu zaferi bilgilerin besmelesi yapmalıdırlar. Bu zaferi doğuran hamlenin manası anlaşılmalıdır ne bugün erdiğimiz mer hale, ne bundan sonra keseceğimiz uzun hayat yolları sisler içinden kurtarılıp şuurlarımızın aydınlığına çıkarılamaz. Bu zaferi idrak ve bu zafere hürmet, millî birliğimizin temel noktasıdır.

Salih Omurtak da bundan sonra ehemmiyetli işler gördü, Genelkurmay Başkanlığına kadar geldi. Fakat bu hizmetlerin, bu makamların, hattâ kazandığı rütbelerin hiç biri onun 61 inci tümen komutanlığına yeni bir yükseliş katmadı. O, bunu o kadar iyi bilirdi, o kadar güzel takdir ederdi ki... Daha genc denecek yaşta, kendisinin ordu ve memleket hizmetinden çekilmesine sebep olan hastalığı bile ondaki bu kuvvetli anlayışı bozmuştu. Orhantepe,de bahçebir kom-

şuma geçen sene 30 Ağustos gününü tebrik için gitmiştim. Yeni hâdiselere kayıtsız kalan hafızasını otuz seneden fazla bir geçmişe çekmek için o günlere aid olup bitenleri, bildirdiğim muharebe safhalarını, kendi kahramanlıklarını anlattım. Beni gülümsüyerek dinledi dinledi; sonra birden ciddileşti, hayatının son yılına girmiş o harab varlık bir depreme tutulmuş gibi titredii. 61 inci tümen komutanı, hiçkırı hiçkırı ağlıyordu.

Salih Omurtak, mütevazî, merhametli, güzel şeylerden zevk alır, herkese iyilik etmeyi severdi. Zarıflığı, kibarlığı orduda ve dostları gevresinde onun ayırıcı vasıfları olmuştur. Fakat bu yumuşak ruh, haysiyet meselelerinde, hizmet ve vazife bağlılığında, aldığı kararlara yerine getirme azminde kaskatı kesilirdi. Genelkurmay Başkanlığından ayrılmasını memlekete dönmeyen yolda öğrenmiş olması onun son yıllarının en büyük kederi olmuştu. Bunu bir türlü hazmedememişti. Dostluklarına bağlı, yükseltilerine saygılı olmakla beraber hür ruhlu bir insandı. Bu bakımdan kendisine yukarıdan gelmiş şeref zedeleyici küçük baskılara karşı yaptığı hareketleri, onu tanıyanlar kolayca hatırlarlardı.

Son yıllarında mazide yaşıyordu. Yusufpaşadaki Mektebi Osmanîyi -bu özel okulda ben de okumuştum- bütün teferrüatıyla anıyordu. Müdür Ali Rıza Beyi, kızlar müdiresi ve müdürümüzün eşi Teyze Hanımı, hocalarını, dersleri, derslerdeki olan bitenleri pırıl pırıl hatırlıyordu. Hafızasında türkçe, farsça, arabca, fransızca şiirler vardı.

Bunları sade otomatik olarak mı tekrarlıyor diye şüphe etmiştim. Halbuki okuduklarının manasını pek güzel açıklıyordu. Mese'lâ şu beyitleri okuduğu zaman:

Men hudâyem, men hudâyem,

men hudâ

Fârigem ez hâlrü kin-ü ez hevâ

Sırr-ı bisernâmera peyda kunem

Âşıkânâ der cihan seyda kunem.

— Paşam, bunu kim söylemiş?

diye sormuştum. Verdiği cevap şu olmuştu:

— Allah. Ondan başka kim «ben hudâyım» diyebilir?

Ne kadar doğru bir cevap! Kim ondan başka kibirden, kinden, havva ve hevesten uzak olur? Kim ondan başka, sernamesi olmiyan sırrı bu başlangıcı bilinmez kâinatı meydana getirir? Kim ondan başka, cihanda âşıklara âşık olmanın yüceliğini gösterir?

Bir de lâtifeli bir deyişle neşell zamanında şu beyti söylerdi:

Neler geldi, neler geçti felekten

Un elerken deve geçti elekten...

Bunu söyler ve gülerdi. Biz de gülerdik. Ne acı gülüş?...

Fikretin Tarih-i Kadîminin pek severdi. Fakat onu okurken nasıl ciddileşirdi? Heceleri teker teker

söyliyerek durmadan, kekelemeden beyitleri arka arka dizerdi:

Beşerin köhne sergüzeşinden

Bize efsâneler terennüm eden...

Bunları Fikret değil, sanki Salih Paşa, aziz dostum ve komşum Omurtak söylemiş gibi söylerdi. Şiir bitince «neler geldi, neler geçti» yi tekrar ederdi ve bunu bilerek, bu defa Fikret için söylediğini anlatarak tekrar ederdi.

Bir gün kardeşinin torunları, ses makinesine bir plâk koydular. Marşın benzer bir sey. İçinde Washington, Bradenly, Eisenhower, Bradley, McArthur isimleri geçiyordu. Paşa, kımıldamadan, sessiz dinlemekte idi. Plâk bitti. Bir daha kaldırdı. Varlığının kökü kıyılarına bağlı Karadenizin koyulukları açık mav gözlerine çarpmış gibi hüzünlendi. Bu bir Amerikan asker türküsü imiş. Söylüyor, söylüyor, arkasından tekrarlıyor:

İhfiyar askerler hiç bir zaman

ölmezler

Onlar sadece uzaklaşıp kaybolur-

lar...

Salih Omurtak, sakin, dudaklarında emniyetli bir gülümseme, fakat gözleri ıslak, bir tepenin üstüne yavaş yavaş çıkıyor gibi idi. Bir sene sonra tepeyi döndü ve gözlerimizden kayboldu. Kafile başı Atatürk olarak bir çok kumandanlarımız ve erlerimiz hep aynı tepeye çıktılar, gözden kayboldular. Fakat ölmediler. Nasıl ölürler? Ölemezler. Onlar, Türk milletinin şerefleridirler.

30 Ağustos Salih Omurtak, Salih Omurtak bütün bu aziz varlıkları bana hatırlattı. Hepsinin mekânı cennet olsun...